

Kochav kachol

Zpravodaj č. 2/2011

Židovská obec v Ostravě, ul. Tovární 15, Ostrava 9, 709 00

Webová adresa: Židovská obec v Ostravě, e-mailová adresa: sekretariat@kehila-ostrava.cz, telefon: 596 621 354

Ze života obce

Oslavili jsme svátek Purim a Pesach.

22.3.2011 navštívili členové ŽO v Ostravě putovní výstavu „Ghetto jménem Baluty“ ve Frenštátě pod Radhoštěm.

Výstava a film jsou součástí putovního projektu nazvaného Baluty. Lodž, Evropa – Ghetta včera a dnes.

Židovská obec v Ostravě vyhlásila sbírku na Stromy – IZRAEL.

Touto cestou chce představenstvo ŽOO poděkovat všem, kteří přispěli:

Občanské sdružení Krnovské synagogy
p. Vladimír Ptašek, Dagmar Pavlíková
p. PhDr. Zuzana Čaplová,
p. MUDr. Dušan Čapla, p. PhDr. Milena Slaninová, p. Ing. Michal Solomonovič,
p. Walter Kranz, p. Věra Rolková,
p. Jarmila Weissová, p. Věra Revendová,
p. Věra Vaňková, p. Alena Ševčíková,
p. Radmila Hrouzková, p. Gertruda Mayerová, p. Vladimír Weiss, p. Jarmila Nováková a další...

SPRAVEDLIVÝ ZŮSTANE V PAMĚTI VĚČNĚ Žalm 112,6

V létě 1939 vzplanuly ostravské synagogy. V noci z 12. na 13. června vzplála i hlavní synagoga v Ostravě. Plameny předznamenalý tragický sled událostí, který ukončil významnou etapu v historii Ostravy, a vyvrcholil zavražděním 8.000 našich spoluobčanů. Pojďme si tyto události připomenout společným setkáním.

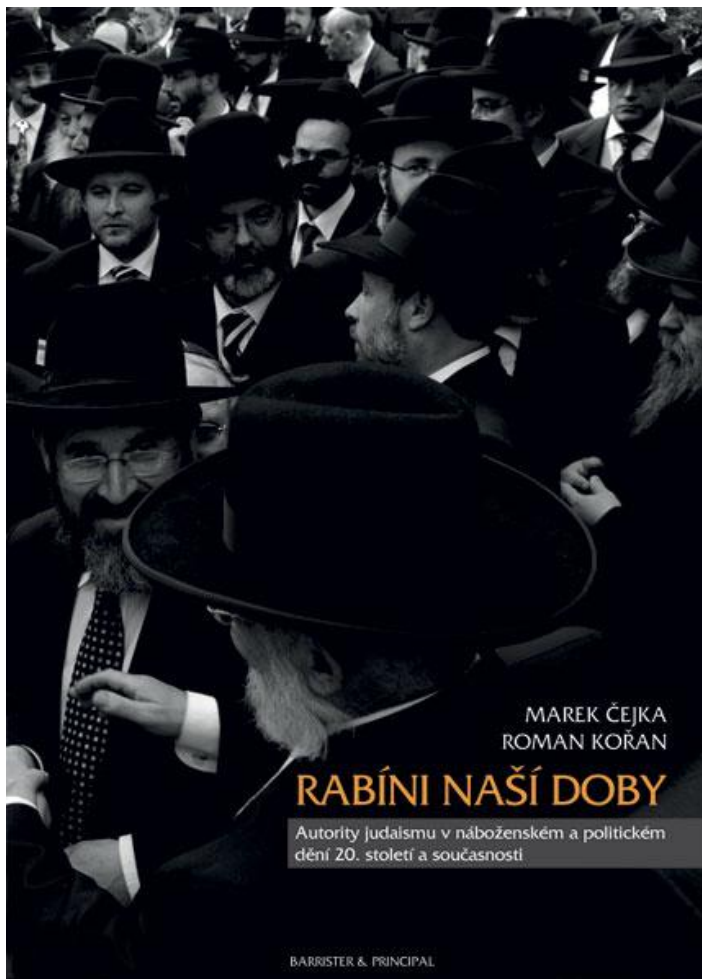
V pondělí 13. června 2011 v 16.00 hod v Moravské Ostravě na Zeyerově ulici, na místě, kde hlavní synagoga stála

Vystoupí: PhDr. Milena Slaninová - předsedkyně Židovské obce v Ostravě
Mgr. Michal Foršt - kantor Židovské obce
Mons. František Václav Lobkowicz - biskup ostravsko - opavské diecéze
Ing. Antonín Kratochvíl - pastor církve Křesťanské společenství, člena ICEJ a další
Hudební doprovod: hudební skupina Hava Nagilla (Izrael)

★ ŽIDOVSKÁ OBEC V OSTRAVĚ ve spolupráci s křesťany z ostravských církví

Z DRUHÉ STRANY (BÝVALÉ) ŽELEZNÉ OPONY

*Michal Foršť**

aneb

Rabíni naší doby, o nichž pan Marek Čejka nepsal

Držím v rukou novou publikaci autorů Marka Čejky a Romana Kořana „Rabíni naší doby,“ vydanou nakladatelstvím Barrister & Principal v Brně roku 2010. A říkám si znovu a znovu, čím to, že u nás tolik lidí vidí jako „jediný skutečný judaismus“ jeho tzv. ortodoxní pojetí a pohlíží, často s despektem, na ostatní směry judaismu.

Přitom v českých zemích i v celé střední a západní Evropě zcela převládl reformova-

ný ritus již během druhé půle 19. století. Vznikaly první moderní školy pro vzdělávání budoucích rabínů, rabínské semináře. Do synagog se houfně vraceli souvěrci, kteří dříve chodívali zhusta jen formálně, „protože se to musí,“ bez porozumění textům, natož významům modliteb.

Když ještě na počátku 19. století se zcela zaplnili lavice modliteben zpravidla jen na Roš hašono a Kol nidrej (jak se u nás říkávalo), tak s čerstvou vlnou židovského osvícenství bylo v templech plno i o běžném šábesu. Tehdejší židovští osvícenci byli názoru, že pokud se ještě více prohloubí neznalost liturgické hebrejštiny a aramejštiny a středověký ritus se nepřizpůsobí současným potřebám a bude halacha, tedy soubor závazných pravidel židovského života, uplatňována podle středověkých výkladů bez ohledu na výraznou proměnu židovské společnosti i společnosti majoritní, židovský svět záhy ZANIKNE.

Ze strany dnešních ortodoxních často slyšíme, že reforma vede k asimilaci a k postupnému rozkladu judaismu až k jeho zániku. Přitom právě kvůli tomuto reálnému nebezpečí zániku židovství vznikl reformní ritus a naši osvícení moudří se snažili a snažili již před dvěma stoletími sladit židovský život s tehdejší nevídanou emancipací Židovstva uvnitř postupně přicházejících demokratických změn majoritních společností (Francouzská revoluce, Josefovy reformy apod.). Dnes si většina z tzv. ortodoxně praktikujících nejspíše ani neuvědomuje, že sidury a machzory (modlitební knihy), které drží v rukou, převzali způsob zrcadlových překladů do řeči místnímu Židovstvu obecně srozumitelné právě po vzoru reformátorů v 19. století. Nepripouštějí si, že usedají do lavic v synagoze, postavené péčí Spolku pro reformovaný ritus, kam chodili předkové některých z nich po generace celé století. Neslyší v izraelskou-sefardskou výslovností zpívané Lecha dodi, že vítají Královnu Šabat melodií, kterou napsal velký reformátor

synagogální liturgie a vídeňský vrchní kantor Salomon Sulzer.

U našich německých sousedů vyvstal v posledních dvou desetiletích poněkud jiný problém, ovšem s podobnými důsledky: Zbytky kdysi velkých a bohatých obcí tvořilo po holocaustu často je několik desítek členů. S příchodem rusky mluvících Židů vzrostlo mnoho obcí i více než desetkrát. Tradičně většinově liberální němečtí Židé se tak ovšem stali menšinou uvnitř vlastních obcí. Jen málo nově příchozích ze zemí bývalého Sovětského svazu byli nábožensky založeni, ale i tak nastal v německých židovských obcích obrat směrem k východní větvi ortodoxního judaismu.

Jako symptomatický znak diskontinuity nejen náboženské, ale i historické a symbol naprostého nepochopení svých německo-židovských předchůdců a celé místní slavné tradice často uvádím jeden příklad: V době mé návštěvy před několika lety byl jediným připomenutím slavné éry Židovstva ve Frankfurtu nad Mohanem, který býval jednou z hlavních center emancipované a reformované židovské společnosti, jeden nenápadný zasklený PANEL v jinak velmi zajímavé expozici místního židovského muzea. Na něm stálo, že „v tomto městě existovala až do likvidace nacistickým režimem také liberální židovská obec. Po válce se ukázalo, že to liberální judaismus byla slepá cesta.“

Obrátil jsem se na kustodku, postávající opodál. Jak jí pasuje tento text s tím, že ten poválečný zbyteček z kdysi honosné výstavby, v němž nyní muzeum sídlí, stavěli právě reformní Židé, kdežto mnohem menší množství místních ortodoxních žilo celkem nuzně naproti přes řeku v neoficiálním dobrovolném ghettu? Jak štymují ona slova s nepřehlédnutelným faktem, že němečtí Židé byli po staletí významnou součástí německy mluvících oblastí a zejména po vymanění se ze středověkých omezení na prahu 19. století se rychle stali na dalšího téměř půl druhého století významnou součástí německé kultury a celé společnosti? Pak jsem ale pocho-

pil, že bych nejspíše musel nejen nejprve inkriminovanou tezi přeložit do rodné řeči oné milé paní. Ale navíc i vysvětlit, jaký byl předválečný židovský život v Německu.

U nás sice nejspíše demografická křivka nevyskočí nahoru přílivem z Východu, nicméně situace je v mnoha ohledech podobná.

Část z těch, co se vrátili do válkou a nacismem zpustošené země, nesli si s sebou jako dědictví ortodoxní tradici, pokud vůbec ještě dokázali zůstat u židovské víry po těch hrůzách, co zažili. Mnohým ale právě židovská tradice dokázala pomoci přežít šok ze ztráty rodiny, přátel, domova. A někteří, zejména ti, co pocházeli z části Haliče, patří před válkou k Československu, bývali často vyznání ortodoxního. Přirozeně tedy pokračovali ve své tradici, v níž vyrůstali od dětství, i v židovských komunitách, obnovovaných po 2. světové válce. Docházelo tak mnohdy k zajímavému mixu prvorepublikového reformního ritu a východní ortodoxní tradice. Přičemž menšinové ortodoxní obce v některých místech, zejména na Slovensku, na Moravě a v ještě menší míře v Čechách a ve Slezsku, pokud vůbec byly znovu obnoveny, vrátily se i s novými příchozími z jiných končin opět ke svému původnímu ritu.

Je pro celou dobu poválečnou až po Sametovou revoluci typické, že v podstatě nedocházelo ke konfliktům mezi reformními a ortodoxními členy minjanů. bylo to dáno určitě zejména velmi malým počtem členů poválečných obcí, neustálým politickým tlakem v období totality, kdy bylo těžké uhájit i samotnou existenci obcí. Nebyl tedy čas na disputace o různých směrech judaismu.

Zásadní změnu přinesl až pád komunismu: osmělení se těch, co se předtím dlouhá léta báli chodit „mezi židy“ a také náhle probuzený zájem nežidovské veřejnosti o judaismus a s tím spojený příliv konvertů, gerim, do sotva se nadechnuvších totalitou zdecimovaných židovských obcí.

Jsme teď v situaci, kdy většina zbylých židovských obcí řeší zcela zásadní, totiž existenční otázky: Zajištění sociální péče pro naše seniory, zajištění aspoň základních oprav desetiletými totalitou zdevastovaných zbytků nemovitostí. Dokonce stíhají i slavit alespoň většinu hlavních židovských svátků a snaží se postarat o výuku našich tradic. V některých obcích se konají i pravidelné šábessové bohoslužby.

A to vše, považte, často organizuje jen několik lidí, zavalených k tomu nutnou administrativou.

Obdivuji tyto vzácné lidi a hluboce se skláním před jejich prací a oddaností obci. A židovství.

Kde že jsou všichni ti rabíni, o nichž nepsal milý pan Čejka?

Tak kupříkladu **rabín Tovia Ben-Chorin**, dlouholetý vrchní rabín Liberální židovské obce v Zürichu, připravuje spolu se svou manželkou docentkou **Adinou Ben-Chorin** budoucí rabíny na progresivním rabínském semináři Abraham Geiger Kolleg v Postupimi. Jeho kolegou je **rabín Walter Homolka**, původně rabín rabín mnichovské liberální židovské obce Beth Shalom. Ano, té, v níž působí nám tu dobře známý a milý **rabín Tomáš Kučera** (na obrázku vlevo mu žehná rabín **Walter Jacob**, prezident Abraham Geiger Kolleg,

při rabínském ordinaci v r. 2006). Dr. Tomáš Kučera patří mezi první rabíny, ordinované v Německu poprvé po více než 60 letech.

Dále je to německý **rabín Walter Rothschild** (obr. vpravo), jehož článek „Zombies v templu“ jste si mohli přečíst v jednom z předchozích čísel Zpravodaje. Mezi významné liberální rabíny patří do České republiky pravidelně zajiždějící **rabín Andrew Goldstein** z Londýna (obr. vlevo dole). Jeho syn, rovněž **rabín, Aaron Goldstein** (obr. vpravo dole), byl v České republice již několikrát se skupinou židovské mládeže. V jejich domovské synagoze se nachází svitek Tóry pocházející z Kolína. Mohli bychom pokračovat dlouhou řadou rabínů a dokonce rabínek. A to jsme se zatím vůbec nepodívali do Ameriky, kde je reformní judaismus v naprosté převaze, ani do Austrálie či na Nový Zéland.

Rabín Tovia Ben-Chorin

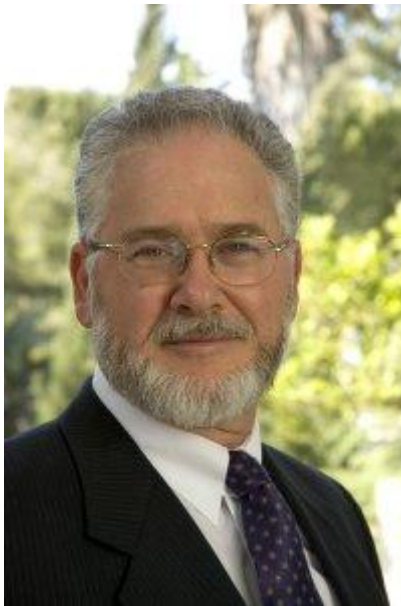

Rabín Walter Homolka

Doc. Adina Ben-Chorin

Dokonce v Izraeli, kde převládá oficiálně ortodoxie, je mnoho progresivních komunit se svými rabínskými autoritami a přímo v Jeruzalémě sídlí i ústředí Světové unie progresivního judaismu, jíž předsedá **rabín Uri Regev** (*obr. vlevo*). Mezi vrcholné představitele této významné organizace patří např. izraelský **rabín Joel Oseran** (*obr. uprostřed*).

Nejen na britských ostrovech je velmi známá a uznávaná **rabínka a politička, baronka Julia Neuberger**, členka Sněmovny lordů (*obr. vpravo*). V roce 2003 přiletěla do Prahy na pozvání prezidenta Václava Havla, aby se účastnila konference Forum 2000.

V Londýně ve Westminsterské synagoze působí rovněž **rabín Thomas Salamon**. Tento rabín, který emigroval z bývalého komunistického Československa, je mimo jiné spolu se spi-

sovatelem Benjaminem Kurasem spoluautorem jednoho z moderních liberálních česko-hebrejských sidurů.

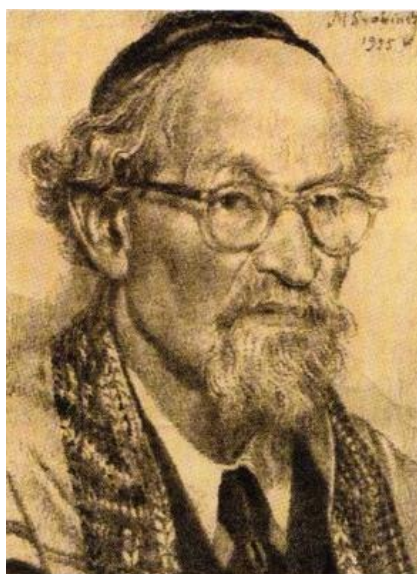
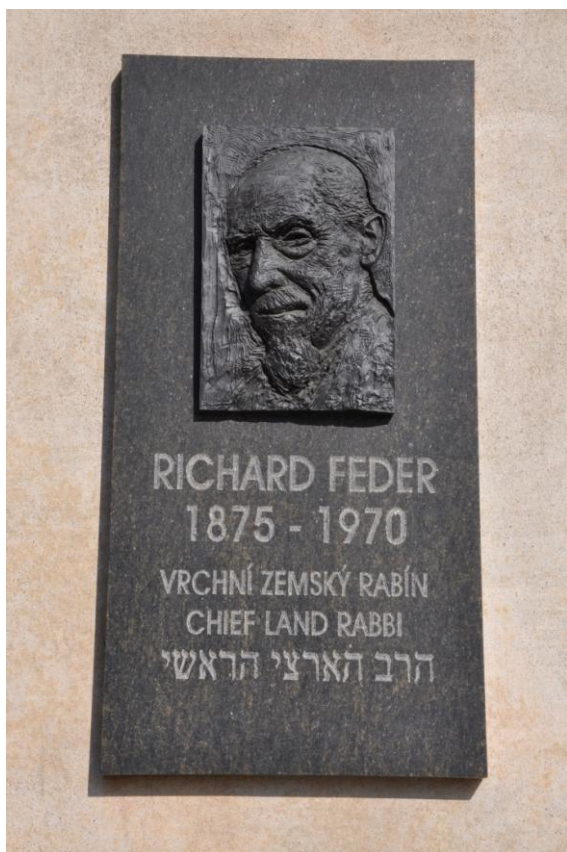

V knize „Rabíni naší doby,“ která mě ponoukla k napsání těchto řádků, jsou ze všech významných reformních rabínských autorit zmíněni pouze nám dobře

známý a na dlouhou dobu poslední rabín u nás **Richard Feder** a německý rabín **Leo Baeck**. Přičemž pouze druhý z nich má i samostatné heslo. Rabín Baeck byl uznávanou autoritou německého i světového liberálního judaismu již v meziválečném období. Po válce odešel do Londýna, kde stál u zrodu významné moderní ješivy – liberálního rabínského semináře, který nese dosud jeho jméno.

Žel zcela opomenuti zůstali i oba autoři dosud nepřekonaného překladu Tóry čili pěti knih Mojžíšových do češtiny: **rabíni Isidor Hirsch a Gustav Sicher**, vrchní pražský a československý rabín, budiž jejich i těch předchozích památka věčná světla. Byly to ve své době všeobecně uznávané autority.

rabín

Gustav Sicher

Rozhodně nelze opomenout jednu z nejvýraznějších postav reformního hnutí 19. století **rabína Abrahama Geigera**, na jehož počest je pojmenovaný progresivní rabínský seminář v Postupimi.

rabín Abraham Geiger »

« rabín Daniel Mayer

Z hlediska religionistiky i historického přístupu je velmi zarážející u české knihy o významných rabínech také absence jakékoliv zmínky o **rabínu Danielu Mayerovi**. Byl to po delší době po smrti rabína Federa až do pádu komunismu jediný rabín u nás.

Takže i jen tento pouhý fakt má stát za zaznamenání, neřku-li alespoň zmínka např. o jeho knize „Kapitoly z židovských dějin,“ vydané ještě za totality.

Chápu, že autoři na začátku zmíněné knihy

se vzhledli v ortodoxii a evidentně se nechtějí se zaobírat jinými směry judaismu, protože je považují za minoritní, dokonce možná i scestné, opouštějící „tu jediné správnou cestu.“ Tento přístup nedovoluje už vůbec jakkoli brát za židovskou autoritu např. historicky první **rabínku Reginu Jonas** z Berlína, byť její smicha ve své době zdaleka nebyla ještě všeobecně uznávána.

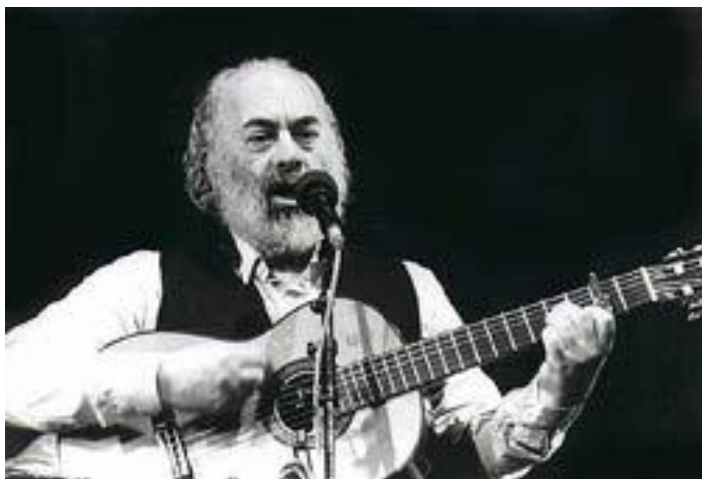
Odpusťme jim to, vždyť to nejsou Židé a mají rádi židovství. Ma-

rek Čejka velmi zasvěceně píše o Blízkém Východě, Roman Kořán se zabývá židovskou mystikou, především tzv. luriánskou Kabalou. Neodpustím si však poznámku k tvrzení na str. 35 ve stati o rabínu Leo Baeckovi, kde se hned v úvodu píše, že mezi důležitými rabínskými autoritami naší doby dominují ortodoxní rabíni.

No – jak pro koho, vážení autoři. To mi připomnělo častý odsudek ortodoxních, kteří tvrdí, že rabín v reformním judaismu je titul pouze čestný, protože skutečný rabín má znát podrobně halachu a Talmud a to prý reformní neovládají. Díky Bohu jsem měl možnost setkat se opakovaně s různými reformními rabíny. Jejich díla, halachické komentáře a responsa jsou nám přístupná alespoň na internetu, když u nás nejsou jinak k mání. Měli jsme tu všichni možnost setkávat se po několik let s mladým rabínem Tomášem Kučerou, diskutovat s ním, učit se s ním. Nikdy nezapomenu na jednu diskusi v zasedacím sále Židovské radnice v Praze v Maiselově ulici. Sešli se tam dva rabíni a jeden rabínský student. Jeden byl rabínem vrchním, ortodoxním. Rovněž druhý diskutující studoval na ortodoxní ješivě. Rabín Kučera oběma byl nejen důstojným partnerem, ale v mnohém je svým brilantním vyjadřováním, pohotovostí a briskním úsudkem, troufám si napsat, i předčil.

Tvrzení, které nacházíme i v knize „Judaismus od A do Zet“ o neplnohodnotném vzdělání reformních rabínek nejen v tomto případě silně kulhá.

A na závěr ještě uvedu poněkud překvapivě jméno amerického chasidského rabína, který výrazně ovlivnil židovskou bohoslužbu napříč prakticky všemi hlavními směry judaismu. Je jím **zpívající rabín, kantor, kytarista a skladatel Shlomo Carlebach,**

budiž jeho památka věčně zachována. Opomenutí této výrazné postavy židovství je dalším důkazem velmi úzkého, jednostranného pohledu bez dostatečného kritického odstupu autorů při výběru rabínských osobností naší doby.

Post scriptum:

Při přípravě tohoto článku jsem našel hluboko v počítači ukrytou složku a v ní následující text, jakési provolání, kterou jsme koncipovali a posléze parafovali společně se známým českým židovským genealogem a tehdejším předsedou občanského sdružení Bejt Simcha RNDr. Juliem Müllerem a dalšími členy vedení:

Platforma reformního judaismu

Preambule

S respektem k tradici a vývoji judaismu v Evropě, s respektem k zaniklým komunitám a etickému obsahu judaismu, a s vůlí hledat odpovědi na otázky staré i nové hlásíme se k hnutí, které je svou povahou tole-

rantní a rovnostářské. Jsme součástí světového reformního hnutí a judaismus vnímáme jako náboženskou činnost, dobročinnost, vzdělávání a život v komunitě. Naše pojetí judaismu nám umožňuje reagovat a řešit situace, které přináší současný svět, kriticky hodnotit, respektovat různorodost a přitom zachovat, co spojuje židovstvo. Tímto zveme všechny reformní, liberální a progresivní Židy, aby se připojili a obnovili tradici reformního Židovstva v této zemi.

I. Bůh

Hlásíme se k principu, že Bůh existuje, je jeden a je jedinečný, jakkoli se můžeme lišit ve svém chápání Boží přítomnosti ve světě. Bůh pro nás představuje spravedlivé uspořádání světa a vnímáme svou odpovědnost za tento svět. Bůh pro nás představuje etické principy a výzvu k aktivní účasti na stvoření prostřednictvím modlitby, studia a aktů dobročinnosti.

II. Tóra

Tóra tvoří základ židovství. Tóra a další posvátné texty jsou pro nás předmětem úcty a celoživotního studia, zdrojem poučení a formulování micvot. Studium a diskuse nás spojuje v synagoze, doma a všude, kde se setkávají Židé. Prostřednictvím svátků za účasti jak mužů, tak žen naplňujeme tradici a posilujeme svou identitu. Praktickým naplňováním micvot usilujeme o mír, svobodu a spravedlnost ve světě.

III. Izrael

Smlouva, společná minulost a přítomnost nás spojuje se všemi Židy, ať žili a žijí kdekoliv. Existence státu Izrael nás naplňuje radostí, byť smíšené se starostí o jeho osud. Ctíme princip Ahavat Jisrael a vnímáme odpovědnost Židů za sebe navzájem. Náboženský a kulturní pluralismus pokládáme za zásadní princip uspořádání společnosti. Pokládáme za správné, aby Židé žijící v diaspoře měli silný vztah k Izraeli, učili se hebrejštinu jako živý jazyk a stát Izrael navštěvovali a podporova-

li. Život v diaspoře přitom pokládáme za právoplatnou a obohacující životní variantu.

Reformní pojetí judaismu je dokladem vyvíjející se židovské tradice. Ve dnech budoucích, podobně jako v minulosti, je toto pojetí otevřeno všem, uplatňující jak racionalitu v úsudku tak etiku v chování.

Konejme ve jménu Ahavat Jisrael a Tikun haolam.

Mgr. Michal Foršt

V měsíci květnu jste měli možnost vzhlednout divadelní představení.

Členové, kteří mají zájem o vstupenky na předplatné, ať se nahlásí na sekretariátě ŽOO.

20. 5. 2011 Dealer's choice

Začátek v 19 hodin

Zaměstnanci jedné londýnské restaurace se každou neděli setkávají k partičce pokeru. Jednoho dne se objeví záhadný muž, jak se záhy ukáže, profesionální hráč. Majitel restaurace jej pozve k hracímu stolu. Rozehrává se napínavá partie, v níž zdaleka nejde jen o karty.

Hrají: David Novotný, Václav Neuzil, Hynek Čermák, Martin Myšička, Jaroslav Plesl a Ivan Trojan.

7. 6. 2011 Vratká prkna

Začátek v 19hodin

Prkna, co znamenají svět, jak se říká, jsou opravdu velice vratká, a přesto pořád lákavá. Pohled ironický, ale i sebeironický zvenku i zevnitř na lesk a bídu divadla a panoptikum divadelníků v premiéře trochu smutné komedie.

Hrají: J. Lábus, J. Kretschmerová, L. Loubalová, P.Vršek, J. Slach, R.Mrázik, B. Skočdoplová, M.Bohadlo

Vzpomínáme

30.3.2011 odešli z našeho středu dva dlouholetí členové naší obce

paní **Věrka Klečková**

rozená Mühlbergerová se narodila 19. prosince 1926 v Boskovicích. Přesto, že pocházela ze smíšené rodiny také ji zasáhly protizidovské zákony. Po dovršení 16 let byla zařazena do transportu Cy z Prahy do Terezína, kde byla internována až do konce války. Po válce pracovala na ředitelství státních drah v Praze a po provdání žila v Ostravě, kam se přestěhovali i její rodiče. Byla dlouholetou členkou Židovské obce v Ostravě, kde vykonávala funkci tajemnice. Paní Věra Klečková byla také členkou ČSBS.

Pan **Jan Mayer**, narozený 13.4.1925 v Mor. Ostravě, již v třetí generaci byl našim krajanem a členem Židovské obce v Ostravě. Jeho otec byl posledním předsedou Židovské obce v Ostravě před deportacemi ostravských židů do Terezína. V roce 1943 posledním transportem odešla celá rodina Mayerů do Terezína a dále do Osvětimi. Otec pana Mayera neprošel první selekcí. Matka s oběma syny, Janem a Waltrem, se vrátili a právě Jan to byl, jenž navázal na činnost svého otce v obci a byl členem prvního přípravného výboru pro obnovu naší obce po válce. Během celého poválečného období se aktivně zúčastňoval života na Židovské obci

v Ostravě. Po celou dobu připomínal (nejen) mladým lidem hrůzy holocaustu, ale také nutnost boje proti každému projevu rasové nenávisti.

Kromě dnešní malé vzpomínky na naše členy, Věrku a Honzu, se jistě najde příležitost pro každého z nás, abychom mohli položit ka-

mínek na jejich hroby.

Dnes jím alespoň přejeme

„Necht' jsou Vaše duše zahrnuty do svazku živých“

Dne 18.4.2011 Libuše Salomonovičová

- Zpravodaj pro členy Židovské obce Ostrava je neveřejnou tiskovinou ■ Vydává Židovská obec v Ostravě.
- Distribuce poštou A. Ševčíková ■ Příspěvky a připomínky posílejte na adresu Židovská obec v Ostravě ul. Tovární 15, Ostrava 9, 709 00
- E-mail: sekretariat@kehila-ostrava.cz
- **Uzávěrka příštího čísla je 15.7.2011**

OSTRAVA!!!

NADAČNÍ FOND OBĚTEM
HOLOCAUSTU
FOUNDATION FOR
HOLOCAUST VICTIMS